

Η Τουρκία στον 20^ο αιώνα

Ενότητα 10:

Δημήτριος Σταματόπουλος

Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών
Σπουδών

Άδειες Χρήσης

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons. Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Τουρκία στον 20^ο αιώνα 5

Ο Ισλαμισμός στη μετακεμαλική Τουρκία

Γιουσούφ Ακτσουρά: ο τουρκικός εθνικισμός υποκαθιστά το ισλάμ

Ζιγιά Γκιοκάλπ: το Ισλάμ στο χώρο του ιδιωτικού

Ατατούρκ Κεμάλ:

1. Έλεγχος του Ισλάμ
 2. Περιθωριοποίηση στον ιδιωτικό χώρο
 3. Κατάργηση του θεσμού του σείχ-ουλ-ισλάμ
 4. Κατάργηση θρησκευτικών αδελφοτήτων (ταρικάτ)
 5. Κατάργηση βακουφίων και μεντρεσέδων
- Διάκριση αστικών κέντρων και υπαίθρου
 - Διαφορετική πρόσληψη των κεμαλικών μεταρρυθμίσεων

Δεκαετία 1940

Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος: «φιλοϊσλαμικό» αναγκαστικά

1947: επαναφορά προαιρετικής διδασκαλίας θρησκευτικών

1949: θεολογικό τμήμα του Πανεπιστημίου της Άγκυρας

Δεν κατάφερε να εμποδίσει την νίκη του DP το 1950:

Δημοκρατικό Κόμμα (φιλοϊσλαμικό)

1950: η προσευχή μπορούσε να γίνει στα αραβικά

1950: υποχρεωτικό το μάθημα των θρησκευτικών

Ταυτόχρονα όμως υπεράσπιση αρχών του Κεμαλισμού

1953: σύντομη στροφή εναντίον Ισλαμιστών (Σαϊντ Νουρσί, οργάνωση Νουρτζού – Εθνικό Κόμμα)

δεκαετία 1950: το διεκδικούν και τα δύο κόμματα

1960: Επιτροπή Εθνικής Ενότητας

1960-64: 6000 νέα τεμένη

Το Ισλάμ της δεκαετίας του 1960 έχει δύο εχθρούς:

A) Κομμουνιστές («λακέδες της Μόσχας»)

B) Καπιταλιστές («Μασόνοι ή Σιωνιστές»)

- σύγκρουση αριστερών και ισλαμιστών φοιτητών
- στρατηγική σύγκλιση ισλαμιστών με κυβερνήσεις Ντεμιρέλ: αποτέλεσμα η προσπάθεια να αποδειχθεί ότι ο κεμαλισμός δεν αντιτίθεται στο ισλάμ
- ανάδειξη σκληροπυρηνικών ισλαμικών ομάδων: «Τιτζανί», «Νουρτζού», «Σουλεϊμαντζί»
- 1968: Συνέδριο ακραίων ισλαμιστών (των «ευσεβών», mukaddesatçılar) στην Προύσα: το Ισλάμ υπερτερεί του Έθνους – επαναφορά του σεριάτ

Δεκαετία 1970: η εμφάνιση του Νετζμετίν Ερμπακάν

1970: Ίδρυση του «Εθνικού Κόμματος της Τάξης» (MNP): εκπρόσωπος του «τεχνοκρατικού» προσώπου του πολιτικού Ισλάμ, με δύο βασικές κατευθύνσεις:

1. ισλαμικός προσανατολισμός στο εσωτερικό
2. αντιευρωπαϊκός προσανατολισμός στο εξωτερικό: στροφή προς ισλαμικές γνώσεις

1971: Πραξικόπημα στρατιωτικών: διάλυση του MNP

1972: Επανίδρυση ως Κόμμα Εθνικής Σωτηρίας (MSP)

Κατευθύνσεις στη δεκαετία αυτή:

1. θεοκρατική κοσμοθεώρηση
2. επιτάχυνση εκβιομηχάνισης
3. αναδιανομή πλούτου
4. εναλλακτικές συμμαχίες με Ετζεβίτ και Ντεμιρέλ (στόχος: ο έλεγχος του Υπουργείου Παιδείας)

Διαφοροποίηση Κόμματος Εθνικής Σωτηρίας από Ταρικάτ:

«ισλαμικός εθνικισμός»

Διαφοροποίηση Κόμματος Εθνικής Σωτηρίας από Μεντερές –

Ντεμιρέλ: σχέση Κράτους και Ισλάμ

Νιλουφλέρ Γκιολέ: Κόμμα Ευημερίας και «κοινωνία των

πολιτών»:

1. Κυριαρχία στον κρατικό μηχανισμό
2. Εκπροσώπηση στρωμάτων των παραγκουπόλεων
3. Χρήση σύγχρονης τεχνολογίας

Όμως: επιθέσεις εναντίον αλεβιτών και κεμαλικών

Στόχος: Αλλαγή άρθρου 24: απαγόρευση λειτουργίας κομμάτων σε θρησκευτική βάση

H. Poulton:

Το Ισλαμικό κίνημα αναγεννάται ως πολιτική ιδεολογία και εναντίον του εκσυγχρονισμού. Συνεπώς διαφέρει από τον ισλαμισμό των Νεοτούρκων ή των μεταρρυθμιστών της Αυτοκρατορίας

Βασικές κατευθύνσεις σύγχρονου ισλαμικού κινήματος:

1. Κριτική στον ατομισμό της Δύσης (κοινοτικό μοντέλο)
2. Κριτική στο μοντέλο της τεχνολογικής προόδου
3. Κριτική στο φεμινιστικό μοντέλο (φερετζές)

Μεταμοντέρνα κριτική – Κίνηση από τον ριζοσπαστισμό της Αριστεράς στον ριζοσπαστισμό του Ισλάμ

Εξτρεμιστικές ισλαμικές ομάδες

Ισλαμικό Μέτωπο των Μαχητών της Μεγάλης Ανατολής:

κυρίως Κούρδοι που στηρίζουν την ισλαμική αδελφότητα με Τούρκους εναντίον εθνικιστών.

Χεζμπολάχ 1987: στόχος η ίδρυση σουνιτικού ισλαμικού κράτους. Δράση στη ΝΑ Τουρκία, επίσης υποτίθεται από Κούρδους.

Η «Κουρδοϊσλαμική» Σύθεση

Αλεβίτες: 20% του συνολικού πλυθησμού

Ταύτιση αλεβιτών – μπεκτασήδων (Χατζή Μπεκτάς 1209-1270/1, ή 1248-1337: σεριάτ, ταρικάτ, μαριφέτ, χακικάτ)

Διάκριση αλεβιτών με σιΐτες ασανί του Ιράν και σιΐτες αλαουΐ της Συρίας

Διάκριση με σουνίτες:

- α) η ιεραρχία του κλήρου: ασίκης, δερβίσης, ντεντέ, Ντεντέμπαμπά
- β) μεσολαβητικός χαρακτήρας των ντέντε

Δύο κλάδοι των μπεκτασήδων:

α) τα παιδιά του Χατζή Μπεκτάς

β) Πιρ Μπαλίμ Σουλτάν

- στάση απέναντι στον Κεμαλισμό
- στάση απέναντι στην Αριστερά